

RĂZBOIUL HIBRID – O AMENINȚARE LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Gestina PARA

CZU: 355.4

gestina.para@gmail.com

In this article we will analyze the phenomenon of hybrid warfare, not only from a theoretical point of view, but especially from an empirical perspective.

The issue of the investigation is aimed at finding the means, measures and strategies of any kind, both conventional and unconventional, specific to hybrid warfare and, respectively, to state the challenges facing the Republic of Moldova to ensure national security.

Războiul, considerat a fi un produs al gândirii strategice, a trecut prin numeroase modificări de-a lungul întregii istorii. Dacă inițial acesta era purtat prin mase mari de oameni, odată cu apariția armelor de foc, a avioanelor și a altor invenții tehnologice, treptat, a fost schimbat modul de desfășurare a unui conflict, iar la etapa actuală suntem martorii unor noi tendințe de desfășurare a acestuia, mult mai complexe și mai dinamice. Războiul hibrid, nu este un război nou, dar este unul actual – o strategie militară destul de complexă, specifică sec. XXI, iar ca urmare a crizei ucrainene, în literatura de specialitate, precum și în discursurile politicianilor, politologilor și oamenilor de știință este din ce în ce mai mult utilizat conceptul de „război hibrid”.

Însuși termenul „hibrid” provine din cuvântul latin *hybrida*, fiind preluat apoi în limba franceză ca *hybride*. Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, în sens propriu, el este utilizat în biologie, pentru a descrie „un organism provenit din încrucișarea a doi indivizi de specii, de soiuri, de genuri sau de rase diferite”. În alte domenii, termenul a fost preluat cu sens figurativ, pentru a defini concepte (noțiuni, idei și acțiuni) rezultate din combinarea unor elemente, fără vreo oarecare legătură evidentă între ele și, într-un fel, lipsite de armonie.

Termenul de „război hibrid” a fost folosit pentru prima dată în lucrarea maiorului William J. Nemeth, scrisă în anul 2002, la Școala navală din Monterey, SUA, și intitulată *Războiul viitorului și Cecenia: o variantă de război hibrid* [1, p. 14]. Teoriile lui Nemeth au fost dezvoltate mai târziu, în anul 2008, de John McCuen, într-un articol apărut în publicația „Military Review”.

Totuși, părinții conceptului de război hibrid, așa cum îl cunoaștem și îl acceptăm astăzi sunt F. Hoffman și J. Mattis, care susțin că „*războiul hibrid cuprinde o gamă largă de manifestare a diferitelor tipuri de război, care include capabilități convenționale, formațiuni și tactici neregulate/asimetrice, acte teroriste, violente și de coerciție și tulburări cu caracter criminal*”. În cadrul acțiunilor hibride, violența se manifestă prin noi forme, cum sunt: metode asimetrice și asincrone de ducere a acțiunilor de luptă; *folosirea tehnologiilor de top* (IT, drone etc.), care pot conferi avantaje circumstanțiale neanticipate în fața actorilor puterii militare consacrate, care înlesnesc atacarea din interior a inamicului; *folosirea comunicațiilor speciale*, obiectivelor din teren cunoscute, timp suficient de desfășurare și pregătire a pozițiilor de luptă [2, p. 41]; mass-media a devenit o componentă de bază, utilizată de către inamic în favoarea sa și a propriilor interese prin răspândirea de fake news cu elemente propagandistice. Un alt element-cheie al războiului hibrid este *lawfare* sau *războiul legal* care reprezintă utilizarea dreptului și a proceselor judiciare ca instrument de război, pentru atingerea obiectivelor dorite de către statul inițiator. Teoreticianul militar prusac Carl von Clausewitz a atras atenția asupra faptului că interpretarea legii reprezintă, nemijlocit, un factor important în război, fiind conștient de dimensiunea politică, care este elementul legat cu ceea ce înțelegem astăzi prin *lawfare* [3, p. 35]. **Presa** este adesea folosită pentru a prezenta publicului că statul lor luptă imoral sau ilegal.

Această metodă a fost numită **război media** (*media warfare*), care reprezintă o parte proeminentă de propagandă de modă veche, perfecționată foarte bine de către Uniunea Sovietică. **Propaganda**, care reprezintă o încercare de a transmite valori sociale și politice, în speranța de a afecta gândirea, emoțiile și comportamentul oamenilor, este o metodă asimetrică care funcționează perfect în combinație cu mijloacele media pentru difuzarea informațiilor dorite. Specialiștii tot mai des ajung la concluzia că războiul cu forțele militare nu mai reprezintă calea sigură de asigurare a securității naționale și de protejare a intereselor de stat. Se pretinde că războiul transcende domeniul militar, vizând mai mult domeniul politic și mai ales cel informațional.

Când vorbim despre războiul hibrid, vorbim neapărat despre o gamă largă de metode nonmilitare, inovatoare.

Într-o lume în care practic toți au acces la informație și au fost dezvoltate medii favorabile pentru circulația rapidă a acesteia (televiziunea, social media, internetul), a devenit extrem de ușor de impus și de format un adevăr propriu referitor la anumite evenimente. Războiul informațional, după cum susțin cercetătorii români V. Ionițoiu și M. Videscu, mai este cunoscut și sub denumirea de *agresiune informațională*, definit de către specialiști drept folosirea ilegală, dar mai ales imorală, a unor produse informaționale (buletine informative, emisiuni TV, articole de presă etc.) în scopuri malițioase, pentru a manipula, dezinforma sau genera reacții în cadrul unui public sau unei organizații-țintă [4, p. 5].

Specialiștii consideră că spațiul postsovietic este o *zonă gri*, o zonă care este supusă unor amenințări de tip hibrid. Când vorbim despre războiul hibrid cu referire la Republica Moldova, atragem atenția la mai multe elemente specifice acestuia. În primul rând, elementul de război informațional este imposibil de ignorat, deoarece spațiul public moldovenesc este dominat de canalele TV din FR. Pentru dezinformarea cetățenilor și prezentarea unui adevăr propriu, Federația Rusă a recurs la anumite tehnici de manipulare informațională, printre care se evidențiază *exagerarea faptelor*, *prezentarea selectivă a evenimentelor*, folosirea unor *titluri bulversante*, a *surselor anonime neveridice*.

În al doilea rând, Federația Rusă profită de dependența energetică a țării noastre, transformând această pârgie într-un instrument de politică externă pentru realizarea intereselor sale și pentru a manipula anumite evenimente și/sau decizii. În al treilea rând, prezența elementului de *lawfare*, adică justificarea prin intermediul normelor juridice a acțiunilor ostile ale Moscovei din zona transnistriană, care pretinde că apără populația rusofonă din estul țării. Apoi, la toate acestea se mai adaugă și *psyops*, adică operațiunile psihologice, crima organizată prin intermediul cărora este afectată liniștea socială.

Republica Moldova este supusă presiunilor hibride din partea Federației Ruse, reprezentând o amenințare la adresa securității naționale, chiar dacă intensitatea presiunilor este mult mai slabă comparativ cu cele din Ucraina. Politicile prin intermediul cărora Federația Rusă exercită presiuni asupra statului moldovenesc au succes datorită trecutului comun, al nostalgiilor înrădăcinate adânc în mentalitatea populației.

În calitate de măsuri preventive contra acestui tip de război, autoritățile trebuie să întreprindă un șir de acțiuni, bazate pe pași concreți: examinarea amenințărilor de natură hibridă care afectează securitatea și integritatea țării; identificarea părților celor mai vulnerabile, care vor fi securizate de un Sistem de Avertizare Timpurie; crearea agențiilor naționale independente, care să răspundă imediat amenințărilor; examinarea relațiilor economice cu statele care, din cauza propriilor interese politice, întârziează mai multe obstacole spre a stagna dezvoltarea armonioasă a țării; crearea colaborărilor cu mai multe organisme internaționale, precum sunt ONU, OSCE, Uniunea Europeană.

Referințe:

1. STANCU, M.C. Războiul hibrid și forme de manifestare ale acestuia în criza din Ucraina. În: *Gândirea militară românească*, 2019, nr. 2. pp. 12-43. [Accesat 19.10.2019]. Disponibil: <https://gmr.mapn.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/arhiva%20reviste/gmr%202%202019/stancu.pdf>.
2. SIMILEANU, V. Războiul hibrid: abordare conceptuală. În: *Revistă științifico-practică*, nr.1/2018, Institutul de Relații Internaționale din Moldova, Relații Internaționale. Plus, pp. 32-43. [Accesat 19.10.2019]. Disponibil: <http://irim.md/wp-content/uploads/2018/07/3-Simileanu.pdf>
3. DUNLAP, Ch.Jr. Lawfare Today: A Perspective. In: *Yale Journal of International Affairs*, 2008, pp. 146-158. [Accesat 06.04.2020]. Disponibil: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5892&context=faculty_scholarship
4. IONIȚOIU, V., VIDESCU, M. Contra informații în epoca post-adevăr. În: *Infosfera*, nr. 1/2018, Direcția Generală de Informații a Apărării, p. 3-11. [Accesat 19.10.2019]. Disponibil: https://www.mapn.ro/publicatii_militare/arhiva_infosfera/documente/2018/1_2018.pdf

Recomandat

Alexandru SOLCAN, dr., conf. univ.